



Een 'besmettelijke' contactallergie

L.G.J.M. Zwerink¹, R.T. Veenhuis²

Een contactallergie voor *p*-phenyleendiamine (PPD) is een veelvoorkomende contactallergie met een prevalentie van 1,5%. [1] Sensibilisatie vindt plaats door het aanbrengen van PPD op de huid, bijvoorbeeld in de vorm van een hennatatoeage. Hierbij worden dan huidafwijkingen (onder andere erytheem, vesikels en bullae) gezien die de contouren volgen van de originele hennatatoeage; over de oorzaak valt dan niet te twisten. In dit artikel presenteren wij een casus waarin een allergisch contacteczeem wordt verkregen op ongebruikelijke wijze.

ZIEKTEGESCHIEDENIS

Anamnese

Een 32-jarige man met blanco voorgeschiedenis presenteerde zich op de polikliniek Dermatologie met sinds vier dagen bestaande jeukende blaasjes op benen en buik. Patiënt vertelde soortgelijke klachten al eens eerder te hebben gehad. De huisarts had reeds therapie met triamcinolonacetonide 0,1% zalf, koelzalf en levocetirizine voorgeschreven. De familieanamnese is positief voor atopie.

Dermatologisch onderzoek

Aan de mediale zijde van het rechter onderbeen doorlopend naar het bovenbeen werden deels confluerende vesikels en bullae gezien gevuld met helder geel vocht en geringe crustae (figuur 1, 2). Soortgelijke afwijkingen bevonden zich ook op de mediale zijde van het linker bovenbeen. Verder waren ook op de buik en flank enkele arealen met vesikels aanwezig (figuur 3, 4). Bij onderzoek van het linker bovenbeen viel op dat de afwijkingen hier een opvallend patroon hadden; het patroon van een samengesteld veer-nervig blad (figuur 5, 6). Patiënt gaf aan niet recent in de tuin te hebben gewerkt; evenmin was er op een andere wijze contact met planten. Wel had de echtgenote van patiënt sinds kort een hennatatoeage op haar voeten. Patiënt kon hiervan een foto tonen op zijn mobiele telefoon. Opvallend was hierbij de gelijkens tussen de vorm van die hennatatoeage en de afwijkingen op het linker bovenbeen van de patiënt (figuur 7).

Histopathologisch onderzoek

Er werden twee 3 mm huidbiopten afgenomen van de afwijkingen op het rechter bovenbeen. Histopathologisch onderzoek toonde een sub-epidermale bulla met duidelijke eosinofilie en plaatselijk vrij sterke spongiose. Bij immunofluorescentie-onderzoek werden geen aanwijzingen gevonden voor een pemphigoid.

Epicutane allergietesten

Epicutane allergietesten verricht met de Europese standaardreeks toonden na 48 en 72 uur een 3+ positieve reactie op PPD. De overige reacties uit de reeks waren negatief.



Figuur 1. De mediale zijde van het rechter onderbeen doorlopend naar het bovenbeen met deels confluerende vesikels en bullae met geringe crustae.



Figuur 2. Het rechter bovenbeen met confluerende vesikels en bullae met geringe crustae.



Figuur 3. Op buik en linker flank enkele arealen met vesikels.

¹ Anios Huisartsgeneeskunde, Huisartsenpraktijk Den Papendiek, Groenlo

² Dermatoloog, Afdeling Dermatologie, Slingeland Ziekenhuis, Doetinchem



Figuur 4. Op de buik boven de navel een areaal met vesikels.



Figuur 5. Het linker bovenbeen met huidafwijkingen (waaronder vesikels).



Figuur 6. Bij nauwkeurige inspectie van het linker bovenbeen werd een opvallend veer-nervig bladpatroon gezien.



Figuur 7. De foto van patiënt met de hennatatoeage op de linkervoet van zijn echtgenoot.

DIAGNOSE

Allergisch contacteczeem voor *p*-phenyleendiamine (PPD) door contact met de hennatatoeage van echtgenote.

Therapie en beloop

Goede verbetering trad op via topicale therapie met clobetasolpropionaat 0,5mg/g crème volgens een afbouwschema. Na twee weken was enkel nog geringe post-inflammatoire hypopigmentatie zichtbaar. Patiënt kreeg uiteraard het advies contact met de hennatatoeages van zijn echtgenote te vermijden.

BESPREKING

De opvallende rangschikking van de huidafwijking insinuerde een exogene oorzaak (figuur 1, 2, 5, 6). Dit vermoeden werd versterkt door de treffende gelijkens tussen de vorm van de afwijkingen op het linker bovenbeen en de hennatatoeage op de foto (figuur 7). Het histopathologisch onderzoek liet een beeld zien dat zou kunnen passen bij een contactallergie. [2] Een epicutane allergietest bevestigde dat het ging om een contacteczeem voor PPD. Wij hebben getest met de Europese standaardreeks waarin PPD een testconcentratie heeft van 1%. Achteraf gezien hadden we beter met een lagere concentratie (0,01 of 0,1%) kunnen testen ter voorkoming van sterke reacties, zoals ook in onze casus. Dit wordt ook in de literatuur geadviseerd. [3]

De meeste mensen worden gesensibiliseerd door een hennatatoeage op de eigen huid, echter de patiënt zelf had nog nooit een hennatatoeage. [4] Sensibilisatie is waarschijnlijk opgetreden door huid-op-huid contact met de hennatatoeage van echtgenote.

De echtgenote van patiënt bleek sinds jaren bij zichzelf hennatatoeages aan te brengen. Zij gebruikte hiervoor altijd 'rode henna'; zelfgemaakt op traditionele wijze met alleen gedroogde bladeren van de *Lawsonia inermis*-plant. [4] Cutane bijwerkingen van dit soort henna zijn zeldzaam.

Sinds kort gebruikte zij echter 'zwarte henna', zijnde een combinatie van 'rode henna' met PPD (een sterk sensibiliserende stof die de kleur van henna donkerder maakt). [4,5] Een contactallergie voor PPD is dan ook veelvoorkomend (prevalentie: 1,5%) en een contactallergisch eczeem door hennatatoeages wordt dan ook regelmatig waargenomen. [1]

Deze casus beschrijft een bijzondere presentatie waarbij het oorzakelijk allergeen zich niet direct op de huid van patiënt zelf bevond, maar op die van zijn echtgenote, hetgeen nog maar eens het belang van een goede anamnese onderstreept.

LITERATUUR

1. Alinaghi F, Bennike NH, Egeberg A, Thyssen JP, Johansen JD. Prevalence of contact allergy in the general population: A systematic review and meta-analysis. *Contact Dermatitis*. 2019;80:77-85. doi:10.1111/cod.13119
2. Long H, Zhang G, Wang L, Lu Q. Eosinophilic Skin Diseases: A Comprehensive Review. *Clin Rev Allergy Immunol*. 2016;50(2):189-213. doi:10.1007/s12016-015-8485-8

3. De Groot AC. Side-effects of henna and semi-permanent "black henna" tattoos: A full review. *Contact Dermatitis*. 2013;69(1):1-25. doi:10.1111/cod.12074
4. De Groot AC. Contactallergie voor hennatatoeages langdurige gevolgen. *Ned Tijdschr voor Dermatol Venereol*. 2013;23(05):259-64.
5. van Zuuren EJ, Lavrijsen APM. Allergische reacties en hypopigmentaties na tijdelijke hennatatoeages. *Ned Tijdschr Geneeskd*. 2002;146(28):1332-1335.

LEERPUNTEN

- Een contactallergie met *p*-phenyleendiamine (PPD) is een veelvoorkomende contactallergie (prevalentie: 1,5%).
- 'Zwarte henna' is een combinatie van 'rode henna' en PPD. In 'rode henna', gemaakt van bladeren van de *Lawsonia inermis*-plant, zit geen PPD.
- Een contactallergie voor PPD kan ook ontstaan bij indirect huidcontact met 'zwarte henna'. Dit laat zien dat de anamnese belangrijk is bij het achterhalen van de oorzaak van een contactallergie.

TREFWOORDEN

allergisch contacteczeem – henna – *p*-phenyleendiamine

KEYWORDS

allergic contact dermatitis – henna – *p*-phenylenediamine

CORRESPONDENTIEADRES

Rob Veenhuis

E-mail: r.veenhuis@slingeland.nl